

Nieuw in de collectie: archieven

Januari – februari 2020

Afgelopen twee maanden zijn vijf archieven toegankelijk gemaakt en zes bestaande archieftoegangen aangevuld. Wat kunt u zoal in deze archieven vinden? We hebben twee nieuwe archieftoegangen voor u uitgelicht, te weten het persoonlijk archief van musicoloog D. J. Leutscher en het archief van de Coöperatieve Dorsvereniging Woltersum en Omstreken.

Uitgelicht

[2538 D.J. Leutscher \[te Groningen\], 1959-2003](#)

De Groninger Archieven beheren tal van persoonlijke archieven. Onlangs is het persoonlijk archief van Dirk Jan (Dick) Leutscher toegankelijk gemaakt. Leutscher leefde van 1931 tot 2013 en was zijn hele leven woonachtig in de stad Groningen. Als musicoloog was hij verbonden aan de muziekschool en het conservatorium. Daarnaast was hij secretaris van de Stichting 'Redt de Harmonie'. Deze stichting verzette zich tegen de afbraak van de concertzaal De Harmonie, die werd genoemd om zijn bijzondere akoestiek. Ondanks het verzet werd de concertzaal in 1973 gesloopt door de gemeente, om plaats te maken voor nieuwbouw van de Rijksuniversiteit Groningen.

In het archief van Leutscher is onder meer een unieke verzameling foto's van de oude Harmonie te vinden, die nog niet te vinden zijn op de Beeldbank. Daarnaast bevat het archief verschillende door Leutscher bewaarde tekeningen en voorstellen voor restauratie en uitbreiding van de Harmonie. Tevens vinden we in het archief veel correspondentie en persoonlijke aantekeningen van Leutscher met betrekking tot de stichting 'Redt de Harmonie' en de Werkgroep Cultuur van de Partij van de Arbeid, waar Leutscher actief voor was in de periode 1968-1973. Al met al bevat dit archief veel potentieel bronmateriaal voor een onderzoek naar de ondergang van de fameuze Groninger concertzaal.

[3153 Coöperatieve Dorsvereniging Woltersum en Omstreken, 1920-1973](#)

Na de fusie met de gemeente Groningen in 2019 zijn de archieven van de gemeente Ten Boer overgedragen aan de Groninger Archieven. Het archief van de Coöperatieve Dorsvereniging Woltersum en Omstreken behoort tot deze nieuwe aanwinsten. Een dorsvereniging was een op coöperatieve grondslag opgerichte vereniging, waarvan de leden gezamenlijk een of meerdere dorsmachines aankochten en exploiteerden. Voorheen moest het dorsen – het verwijderen van de graankorrel uit een rijpe aar – handmatig gedaan worden, een zeer arbeidsintensieve activiteit. Landarbeiders waren dus gebaat bij de uitvinding van de dorsmachine. De dorsmachine bestond uit een zogeheten rosmolen die aanvankelijk werd aangedreven door paardenkracht en later door een stoommachine. Met een dorsmachine kon men de graankorrels op mechanische wijze uit de aren verwijderen, waarmee men veel tijd en energie kon besparen.

De eerste dorsmachines werden in de jaren 1850 vanuit de Verenigde Staten in Nederland ingevoerd. Niet lang daarna ontstonden vooral in het noordoosten en oosten van Nederland de eerste dorsverenigingen, met als doel het verwerven van de gewilde dorsmachine. In Groningen werden, vooral in de eerste decennia van de twintigste eeuw, tientallen dorsverenigingen opgericht. De archieven van een aantal van deze verenigingen zijn te raadplegen bij de Groninger Archieven. De Coöperatieve Dorsvereniging Woltersum en Omstreken werd volgens de statuten in 1920 opgericht onder de naam: Coöperatieve Vereeniging Stoomdorsmachine Vereeniging Woltersum

en Omstreken, met als doel "het voor gemeenschappelijke rekening exploiteren en aankopen van een stoomdorsmachine ten behoeve van het landbouwbedrijf van de leden en zo nodig van niet leden".

Het is niet duidelijk tot wanneer de vereniging heeft bestaan: het kasboek is tot 1973 bijgehouden. De meeste dorsverenigingen in Groningen gingen ter ziele in de tweede helft van de jaren zestig. Een verklaring hiervoor is de opkomst van een nieuw type dorsmachine: de *combine*, een rijdende landbouwmachine die het maaien en dorsen van zaadgewassen combineerde. Hierdoor werden de coöperatief geëxploiteerde dorsmachines overbodig en konden de dorsverenigingen opgeheven worden. Waarschijnlijk was de vereniging uit Woltersum dit lot ook beschoren.

Foto boven: Een dorsmachine aangedreven door een stoommobiel (rond 1895-1900) bij het gehucht Panser tussen Zoutkamp en Vierhuizen. Bron/foto: H. Hes, Groninger Archieven (818-12505).

Nieuwe archieftoegangen

Januari – februari 2020

Algemeen bestuur en Politiek

[2758 Groninger Waterschapsbond, 1925-1999 \(herzien\)](#)

[1614 Economisch Sociografisch Bureau van de gemeente Groningen, 1965-1983 \(herzien\)](#)

[2991 Ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente Ten Boer, 1811-1990](#)

[2781 Waterschap Westerkwartier, 1863-1994 \(herzien\)](#)

[2909 Waterschap De Vereniging \[te Grijpskerk\], 1871-1987 \(herzien\)](#)

Families en Personen

[2186 Familie Modderman \[te Groningen\], 1635-2000 \(herzien\)](#)

[3128 L. Kappinga \[te Groningen\], 1896-2002](#)

Kunst, Cultuur en Erfgoedbeheer

[2538 D.J. Leutscher \[te Groningen\], 1959-2003](#)

[2441 Provinciale \[Groninger\] Bond van Harmonie-, Fanfare- en Tamboerkorpsen, 1920-1980 \(herzien\)](#)

Landbouw, Veeteelt en Visserij

[3153 Coöperatieve Dorsvereniging Woltersum en Omstreken, 1920-1973](#)

Welzijn en Sociale zorg

[2257 Stichting Welzijn in Groningen \(WING\), 1994-2004](#)

[1304 Wijkvereniging Helpman, 1918-1962 \(herzien\)](#)